

Kombinace práce a rodičovství ve vědecké profesi

- › **Systematicky a transparentně ošetřit možnost přerušování řešení grantu z důvodu rodičovství v zadávací dokumentaci grantových agentur.**
- › **Zavést návratové granty určené pro rodiče** po rodičovské dovolené.
- › **Odstranit bariéry** a legislativní omezení **zamezující svobodné volbě délky pobírání rodičovského příspěvku.**
- › **Podporovat institucionální péči o děti ve věku 0–6 let**, a to jak v podobě koncepčních kroků příslušných ministerstev, tak ve zřízení „univerzitních“ školek a dětských koutků.
- › **Zahrnout čas strávený na rodičovské dovolené do kariérních řádů výzkumných institucí** a hodnocení pracovního výkonu (tj. prodlužování pracovních smluv a atestací o dobu strávenou na rodičovské dovolené včetně požadavku, aby bylo při hodnocení vědeckého výkonu zohledněno, zda byl v daném období rodič na rodičovské dovolené).
- › **Podporovat částečné úvazky a flexibilní uspořádání pracovní doby.**

Začátek akademické dráhy: Mobilita a pracovní nejistota

- › **Otevřít diskusi o roli a postavení doktorandů a začínajících vědců a vědkyň** (asistentů, odborných asistentů a postdoktorandů) v českém akademickém prostředí.
- › **Doktorské studium:**
 - **Formulovat povinnosti institucí vůči doktorandům**, především nastavení vztahu mezi školiteli/kami a studujícími.

- **Navýšit stipendia** tak, aby představovala pro studující příjem a oni se mohli soustředit na vědeckou práci a nezůstávali v tak silné závislosti na rodičích, na tom, zda školící instituce získají finanční prostředky na navýšení stipendií, či nemuseli hledat další zdroje příjmů. Předpoklad, že doktorské studium zajistí finančně rodina / sám doktorand produkuje sociální nerovnosti, kdy se pouze někteří doktorandi v závislosti na svém sociálním postavení mohou plně soustředit na výzkumný projekt.
- V těch vědách, kde není ustavena úzká spolupráce mezi školiteli a studujícími, **zavést finanční podporu studentských vědeckých konferencí**, které si studující organizují sami, tak, aby získali další prostor pro diskusi a zpětnou vazbu svých disertačních projektů.
- › **Postdoktorská fáze vědecké dráhy:**
 - **Vypisovat skutečně otevřená a transparentní výběrová řízení na akademické pozice.**
 - **Podporovat mobilitu a internacionalizaci akademického prostředí** – a to nejen výjezdů studujících do zahraničí, ale větší otevření českých akademických institucí tak, aby pouze netěžily z toho, že západní vědecké instituce umožňují získání zkušenosti a (post) doktorandi/ky odjedou „na zkušenou“, ale aby takové prostředí vytvářely i v domácích institucích.

Obraz vědy v médiích

- › Pracovat na mediálním obsahu tak, aby nedocházelo k dalšímu šíření stereotypních představ o vědě, vědcích a vědkyňích.

Alice Červinková, Petr Pavlík, Marcela Linková, Hana Tenglerová, Marta Vohlídalová

ČESKÁ VĚDA POTŘEBUJE KARIÉRNÍ PLÁNOVÁNÍ A GENDEROVOU ROVNOST: ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA Z AUDITU SYSTÉMU VÝZKUMU, VÝVOJE A INOVACÍ V ČR

V polovině října zveřejnilo MŠMT výstup auditu systému VaVaI za 38 milionů Kč, jehož autorem je konsorcium vedené společností Technopolis. Zpráva je dostupná na webových stránkách Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Na rozdíl od Průběžné zprávy, kde se téma genderové rovnosti vůbec neobjevilo, je v Závěrečné zprávě zmínka několikrát. Jde zejména o část 7 věnovanou Lidským zdrojům ve výzkumu a vývoji. Autoři zde upozorňují na problém nedostatečného zastoupení žen v české vědě. Genderové rovnosti se věnují

především v kapitolách 2.5.2. Women's careers in science (s. 24) a 2.7.4. Recruitment, tenure and gender (s. 36). Zpráva též obsahuje příklad dobré praxe ze Švýcarska a Nizozemí (kapitola 7.1.3., věnovaná Genderovým politikám). Vzhledem k dlouhodobé absenci jakýchkoli politik a opatření na podporu genderové rovnosti v českém výzkumu, vývoji a inovacích pak působí poměrně paradoxně, byť ne překvapivě, zjištění auditorů a auditorek, uvedené v Summary report (s. 45): „Například 96 % ředitelů, kteří odpověděli na náš

ZPRÁVY

průzkum, tvrdí, že mají zavedenou genderovou politiku, při našich návštěvách v ústavech jsme ale neviděli prakticky žádné ženy.“

Téma genderové rovnosti bylo zmíněno i na konferenci České fórum pro výzkum, vývoj a inovace 2011, která se konala dne 13. října 2011 v Praze a kde byly výsledky Závěrečné zprávy z auditu systému výzkumu, vývoje a inovací prezentovány. V prezentaci doporučení pro budoucí rozvoj systému výzkumu, vývoje a inovací vedoucí projektu Erik Arnold na téma genderové rovnosti uvedl, že „rozvoj lidských zdrojů potřebuje modernizaci, tj. kariérní plánování, nástupnictví a gender“. Zmínil i extrémně nízké zastoupení žen v rozhodovacích pozicích ve vědě, když dodal, že by „měla být urychleně zaváděna opatření na boj proti šokujícímu nízkému zastoupení žen ve výzkumu, což vede k masivně neefektivnímu plýtvání talenty“. Ve svém vystoupení se dotkl i toho, proč je otázka genderové rovnosti nutné řešit: „K otázce genderové rovnosti existují dvě odpovědi. Jedna je, že je to správné a férové. Ta druhá je, že jde o plýtvání. První odpověď vám dává argument, s tou druhou je obtížné

argumentovat, proto volím argument druhý, i když hluboce věřím v ten první.“

Problematiky genderové rovnosti a zastoupení žen ve vedení institucí se dotkla i závěrečná panelová diskuse. Té se účastnil náměstek ministra pro vědu a vysoké školství Prof. Ing. Ivan Wilhelm, CSc., předseda AV ČR, Prof. Ing. Jiří Drahoš, DrSc., dr. h. c., předseda České konference rektorů a rektor Univerzity Karlovy Prof. RNDr. Václav Hampl, DrSc., Ing. Miroslav Janeček, CSc., místopředseda Technologické agentury ČR a předseda Asociace výzkumných organizací, a konečně i Erik Arnold, vedoucí konsorcia, které zpracovávalo audit VaVaI. V úvodu ke svému příspěvku předseda AV ČR Prof. Drahoš podotkl, že ani složení panelu neodpovídá kritériím na genderově vyrovnané složení. Prof. Hampl jako jedno z témat k řešení zmínil potřebu ošetřit nízké zastoupení žen. Zda si zástupci těchto institucí a orgánů výstupy a doporučení z konference týkající se genderové rovnosti vezmou k srdci, je ovšem otázkou.

Marcela Linková

EUROPEAN GENDER SUMMIT 2011: QUALITY RESEARCH AND INNOVATION THROUGH EQUALITY 8.–9. LISTOPADU 2011, BRUSEL

Konference organizovaná u příležitosti ukončení projektu sedmého rámcového programu s názvem Gender in Science and Technology (www.genderinscience.org) ve dvou dnech nabídla příspěvky a možnost diskuse širokého vějíře problematiky genderové rovnosti v oblasti vědy, výzkumu a inovací. Ačkoli výstupy konsorcia, které zaštitilo projekt, byly publikovány s předstihem a představují samy o sobě značný přínos pro problematiku genderové nerovnosti ve vědě a snah o její řešení,¹ konference se neomezila jen na příspěvky k publikované analýze. Naopak. Otevřela se všem expertkám a expertům z Evropy (a částečně i mimo ni), čímž na jednu stranu mohla využít možnosti výběru přednášejících a zajistit tak kvalitu přednesených projevů, na stranu druhou tento přístup vyústil ve vysoké množství tematicky i personálně velmi zajímavých sekcí, které se odehrávaly paralelně. Celkem během dvou dnů proběhlo dvanáct sekcí, rozdělených do čtyř tematických bloků: Zajišťování kvality výzkumu, Zlepšová-

ní efektivity inovací, Propagace strukturální změny a Gender a publikování. Sekce se pak zaměřily například na otázky standardů výzkumu, genderovou dimenzi vzniku znalosti, mobilitu, excelenci a odpovědnost vědy či politická opatření na podporu genderové rovnosti ve vědě (obecně nebo v kontextu vědeckého publikování). Vedle paralelních sekcí proběhly na konferenci plenární příspěvky, kulatý stůl a diskuse, dále soutěžní plakátová výstava projektů a aktivit spojených s problematikou genderové rovnosti ve vědě a také tzv. Gender and Innovation Networking Café, v rámci něhož se v kruzích 5–10 participujících (tvořených z účastnic a účastníků konference) diskutovala nejzásadnější témata a problémy genderové rovnosti ve vědě.²

Na konferenci v rámci úvodních a plenárních projevů vystoupily osobnosti zastupující přední instituce, které mají vědu a vědní politiky ve své kompetenci. Hovořila zde mimo jiné Máire Geoghegan-Quinn, evropská komisařka pro výzkum, vývoj a inovace, profesorka Marja Makarow

¹ genSET. *Public Consultation on the Future of Gender and Innovation in Europe. Summary Report* [online]. Brusel: genSET, 2011 [cit. 2011-11-12]. Dostupné z WWW: <http://www.genderinscience.org/downloads/ESG_docs/EGS-Consultation-SummaryReport-Oct27-small.pdf>.

² Témata byla vygenerována pomocí dotazníku, který byl součástí registrace na konferenci.

